

FAKTA A ARGUMENTY

z okresu Nymburk

2.

Osvobození Sovětskou armádou

**Se Sovětským svazem na věčné časy
a nikdy jinak!**

Dymokury

Na den 2. května 1945 nařízeno úředně protektorátní vládou vyvěšení praporů smutečních a vlajek stažených do půl žerdi na znamení smrti největšího zločince lidstva Adolfa Hitlera. To už pád Německa byl otázkou několika dní, nebo snad několika hodin. Už 2. května 1945 proveden revoluční převrat v některých našich nejbližších

městech Nymburce a Poděbradech a jinde. Tyto převraty byly ozbrojenými Němci ještě likvidovány bez trestných následků. Všude se čekalo, že to praskne a také prasklo! Okresní úřad v Nymburce vydává jen české vyhlášky. Německé peníze už nechce nikdo přijímat, každý je odmítá. Odstraňují se německé nápisy v hlavním městě Praze, ve venkovských městech.

Organizovaná podzemní odbojová činnost v Dymokurech zahájila svou působnost dne 26. srpna 1944. Toho dne navštívil ředitele měšťanské školy Josefa Nezbedu člen odbojové skupiny z Poděbrad, krycím jménem Bor, na doporučení řídícího učitele Čenka Kláska z Poděbrad. Nezbeda složil do rukou jmenovaného přísahu věrnosti republice a prezidentu doktoru Eduardu Benešovi a na ilegální podzemní činnost. Bor byl nebojácný chlapík, ozbrojený střelnou zbraní v každé kapse. Navázal styk s lesním Hubertem Soukalem v Nouzově, s nímž se scházel v nouzovských lesích. S Nezbedou se scházel v ředitelně měšťanské školy. Ředitelna uznána za nejvhodnější ke schůzkám, za nejjistější i když tělocvičnu měli obsazenou SSmani z dymokurského zámku. Snad právě proto! V Dymokurech navázal Bor ještě styky se strojníkem Jaroslavem Drahokoupilem čp. 71 a elektromechanikem Karlem Markem čp. 90. Do skupiny zapojen ještě rolník a řezník Fr. Steklý č. 54. Karel Marek měl jako elektromechanik možnost a příležitost dostat se často do zámku. Přinášel odtud cenné zprávy o přesném stavu posádky a zbraní. Bor byl v Poděbradech zatčen gestapem. Po jeho zatčení následovalo před vánocemi 1944 další zatčení četných členů Borovy odbojové skupiny. Tenkrát čekali i jmenovaní 4 Dymokurští, že na ně také dojde řada. Nedošla. Bor se už nevrátil. Pracovalo se v podzemí v Nymburce. S tímto odbojovým hnutím nymburským byl Nezbeda ve spojení prostřednictvím řídícího učitele Josefa Zvěřiny z Dlouhopolska a pověřence RNV (okresního) v Nymburce v dubnu 1945, aby organizoval okrsek Dymokury a podle pokynů jmenoval předsedy RNV v obcích Černá Hora, Svidnice, Ledčický, Nové Zámky, Břístev, Chotěšice, Nouzov, Činěves. Učinil tak v dubnu 1945. Auto k dispozici dávala rada velkostatku ing. Josefa Mikula a i šoféra Matyáše. V revolučních dnech květnových potom soustřeďovala se všechna odbojová práce tohoto okrsku v Dymokurech a odtud řízena, odtud vycházely pokyny i rozkazy. V Dymokurech pověřen předsedou Josef Nezbeda. S. Fr. Steklým č. 64 po pečlivém uvážení jmenoval RNV v Dymokurech rovněž v dubnu 1945. Jmenování nedělo se podle politické příslušnosti, vždyť se ani nevědělo, do kterých politických stran se jednotlivci po revoluci začlení. Práce roztržena přesně a přiděleny úkoly jednotlivcům i skupinám po revoluci. Vše připraveno přesně, a proto vše hned 5. května klapalo. Počítáno i s hasičským sborem a jeho stříkačkou, případně dopravním prostředkem. Už od vánoc 1944 upozorňován velitel Jaroslav Sobota, aby vše bylo připraveno.

Složení RNV: Josef Nezbeda, předseda, ředitel školy, čp. 208, Karel Zajíček, nadporučík v. v., místopředseda, čp. 252, Bohumír Beneš, účetní mlékárny, čp. 2, Jaroslav Drahokoupil, strojník, čp. 71, Jan Fiala, obchodník, čp. 175, Karel Hovorka, rolník, čp. 181, František Jirsák, strojník pivovaru, čp. 7, Václav Lojda, malíř pokojů, čp. 251, Václav Macák, strojuvůdce cukrovaru, čp. 167, Bedřich Málek, rolník, čp. 45, Josef Matucha, strojuvůdce cukrovaru, čp. 4, Karel Marek, elektrotechnik, čp. 90, ing. Josef Mikula, rada stát. statků, čp., 275, Jan Popelka, poštovní zřízenec, čp. 69, Václav Sobota, zaměstnanec velkostatku, čp. 190, František Somr, vrchní topič cukro-

varu, čp. 167, František Steklý, rolník a řezník, čp. 64, Fr. Šťastný, rolník, čp. 13, Ladislav Tomiška, účetní mlýna Jakub, Fr. Tuzar, rolník a řezník, čp. 112, MUDr. Otto Vitouš, státní obvodní lékař, čp. 172.

V sobotu dne 5. května po poledni volal pražský rozhlas zoufale o pomoc. To byl signál k všeobecnému převratu k revoluci, která v Praze vypukla. Češi v Praze dobývají budovu rozhlasu, aby rozhlas v českých rukou mohl řídit revoluci. Kolem 13. hodiny dostavil se na četnickou stanici v Dymokurech Josef Nezbeda, ředitel měšťanské školy, pověřený předseda RMNV v Dymokurech s nadp. v. v. Karlem Zajíčkem. Přítomni byli četníci. Vrchní strážmistr Josef Mlejnek, praporčík Fr. Kukaň, policejní čekatel Vlastimil Cejnar, kteří se dali k dispozici RMNV. Kolem 14. hodiny zastavil se na stanici též okresní štábní strážmistr Jaroslav Hoďánek a i on se dal k dispozici. Asi o 15. hodině přijel na četnickou stanici poručík Fr. Filip, protiletický důstojník Okresního úřadu v Nymburce, který rovněž se dal k dispozici a byl nápomocen národnímu výboru do 6. května 1945, kdy v ranních hodinách odjel. Dne 5. května o 13. hodině zahájil RMNV v Dymokurech svou činnost veřejně a šlo to nyní ráz na ráz, poněvadž vše bylo promyšleno a do podrobnosti připraveno. Četnická stanice uznána nevhodnou pro trvalé umístění RMNV, poněvadž v zámku byla silná posádka SS a budova četnické stanice přímo pod zámkem. Protože v kanceláři četnické stanice nebyl rozhlasový přijímač, posloucháno vysílání v bytě vrchního četnického strážmistra Josefa Mlejnika, který bydlel v budově stanice. Volání o pomoc vystřídané hudbou, nejdříve sokolskými pochody, později však německými marši. Nastala nejistota, co se v Praze vlastně děje. V té době došel příkaz a RMNV svolán do obecné školy. Nejdříve dán příkaz k vyvěšení čs. vlajek a praporů, odstranění všech německých nápisů a firem v obci. Rychle zhotovovány pásy v národních barvách a rozděleny hlásicím se občanům, kterým byly ihned přidělovány funkce. Všechny spojovací dopravní prostředky — auta osobní, nákladní a motocykly — zabráný, aby bylo zajištěno okamžité a rychlé spojení v každou denní i noční dobu s okolními obcemi spadajícími do střediska Dymokur, odkud měla býti zřízena veškerá revoluční činnost dymokurského okrsku. Dymokurská pošta zajištěna a telefonní službou pověřeni spolehliví a každé oběti a námahy schopní naši čeští lidé, úřednice Zdenka Václavíková, poštovní zřízenec Ladislav Jíše a úředník Stanislav Škoda, dojíždějící na zdejší poštu denně z Městce Králové. Všem třem slouží ke cti, že jsme měli nepřetržitě po všechny revoluční dny a noci ve svých rukou a že zachycovali a znemožňovali všechny hovory, které by Němcům v zámku prospěly a nám uškodily. Jmenovány spojky se všemi obcemi našeho dymokurského střediska a z přihlášených občanů se tvořil strážný oddíl. Dohodou přítomných členů RMNV usneseno, že bude jednáno s německou posádkou SS v zámku o odevzdání zbraní. K tomuto jednání určení: Josef Nezbeda, Karel Zajíček, Karel Marek, Jaroslav Drahokoupil, Fr. Steklý a vrchní strážmistr Josef Mlejnek. Před odchodem do zámku z opatrnosti a z taktických důvodů telefonoval nadporučík v. v. Karel Zajíček nejdříve veliteli zámecké posádky, zdali chce s jmenovanými zástupci a vyjednávači jednati a zaručí-li jim volný a bezpečný odchod. Zámecký velitel Sächtig svolil a bezpečnost zaručil, a proto se odešlo v 17 hodin do zámku k jednání. Úřadovna revolučního národního výboru byla zřízena v místnosti dosavadní obecní kanceláře, protože v obecní škole nebyl telefon a místnost byla příliš malá a mimo to v této místnosti byla zřízena

strážnice. Sächtig přijal vyjednavče ve svém bytě v druhé místnosti napravo od hlavního schodiště v poschodí. Pokoj byl přepychově zařízen. Byli jsme vyzváni k usednutí na divan a židle kolem stolu ihned vpravo od vchodu místnosti. Zdůrazněno, že jsme považováni za hosty a přinesena vodka. Jednání se zúčastnil mimo Sächtiga též jeho zástupce. Jednání vedl nadporučík v. v. Karel Zajíček ovládající perfektně němčinu. I všichni ostatní naši zástupci ovládali němčinu natolik, že jednání mohli sledovat a do něho zasahovat. Nadporučík v. v. vedl celé jednání skvěle, nebojácně, sebevědomě. Z našeho jednání vyznívala jistota a sebevědomí, z německého strach a neodvratný konec. Veliteli Sächtigovi oznámeno obnovení Československé republiky. Vyzván, aby jako velitel cizí branné jednotky složil všechny zbraně. Prohlásil, že bere na vědomí naši žádost, ale jako voják, který má nad sebou vyššího velitele, musí vyčkat jeho nařízení. Radiopřijímač zapjat, aby potvrdil naše tvrzení. Ozvala se však stanice Praha — Mělník, kterou měli Němci dosud ve svých rukou a ta ovšem dodávala Němcům advahu a vyhýbala se pravdivému vylíčení skutečně kritické situace pro Němce. Jednání se protáhlo do 19 hodin, kdy ukončeno dohodou, že budeme stavěti společné stráže s Němci u zámeckých vrat. Další pokračování v jednání se mělo dít v kanceláři RMNV, kam velitel Sächtig slíbil se o 20. hodině dostavit. V čase od 19 do 20 hodin byl před obecnou školou definitivně sestaven strážný oddíl — 3 stejně velké čety — a stanoveni velitelé poručík v z. Václav Pšenička, praporčík Fr. Čížek a štábní rotmistr Fr. Vránek. Sídlo hlavní stráže určeno v obecné škole a postaveny tyto stráže: před obecnou školou u hlavní stráže, v mlékárně, v cukrovaru a měšťanské škole, kde byli ubytováni němeští uprchlíci z Říše. Jednotlivé čety složily přísahu republice do rukou místního vojenského velitele obce Dymokur nadporučíka v. v. Karla Zajíčka. Každý člen strážního oddílu byl opatřen náramenní páskou, aby bylo zřejmo, že je ve službě a že jeho rozkazu musí býti uposlechnuto. Na výzvu rozhlasem byly všechny silnice zataraseny. Na přechod silnice a dráhy u cukrovaru byla z Městce Králové dirigována lokomotiva, která zůstala jako překážka na místě tomto, protože železniční provoz, právě tak jako silniční, byl zastaven. Poště nařízeno, nespojovati telefonicky posádku v zámku bez povolení RMNV s nikým, takže prakticky byla odřízuta od světa, neboť ze stráže v mlékárně vysílána stále obchůzka kolem zámeckého parku. Výzbroj našich stráží, hlídek a obchůzek byla nedokonalá, nedostatečná, primitivní. Lovecké pušky, několik revolverů, před Němci uschovaných, to bylo vše.

V umlouvenou hodinu se zámecký velitel do naší kanceláře nedostavil k dalšímu jednání a oboustranně byly stráže naopak zesíleny. Většina členů RNV byla shromážděna v kanceláři a sledovala jednak zprávy rozhlasu, jednak byla zaměstnávána přicházejícími spojkami. Zařízeno bylo tlampačem informování místního občanstva, které bylo v napětí vzhledem k nevyjasněné situaci a hromadilo se před obecní kanceláří. Ve 23 hodin byl vyzván, dle rozhlasových direktiv, velitel SS Sächtig v zámku telefonem kategoricky, aby do 24. hodiny tj. do půlnoci složil zbraně, jinak že s nimi bude jednáno jako s bandity. Také této výzvě nebylo vyhověno, a proto byla nařízena zvýšená pohotovost všech našich stráží. Tak jako RMNV byl stále po celou noc v činnosti, tak také celá posádka v zámku nespala a snažila se navázat spojení s některou vojenskou částí a v jednu hodinu po půlnoci (6. 5.) poslali svého kuchaře Fábera, původem Slovák z Bratislavy, aby v přestrojení do civilního obleku

se snažil proniknout řetězem našich stráží, což se mu však nepodařilo. Byl chycen a přiveden naší stráží před RMNV.

Fáber po předvedení ihned byl podroben výslechu. Vysvětloval své převlečení do civilu a snahu vzdáliti se ze zámku tím, že chtěl utéci. Byl předán četnické stanici a tam zůstal do rána, odkud si ho odvedli SSmani do zámku, když se o něm dozvěděli. V cukrovaru byl umístěn oddíl 6 železničních zaměstnanců říšských drah s auty a pojezdnu dílnou. Tito spali v autech a byli ozbrojeni puškami, revoly a ručními granáty. Naše stráž v cukrovaru vedená strojvůdcem Václavem Macákem a malířem Václavem Lojdou vyzvána, aby je odzbrojila a auta ukryla mimo cukrovar, což se také asi ve 2 hodiny v noci stalo. Ráno v 7 hodin silně ozbrojená hlídka SS si odvezla 6 železničářů rovněž do zámku, v čemž jim nebylo bráněno. Protože jednotlivci z uprchlíků v měšťanské škole se snažili navázat spojení se zámkem, bylo jim to zakázáno. Původně byli v měšťance ze zámku 2 SSmani s telefonem, ale sami své místo opustili. Telefon byl ponechán. Velení a rozhodování ve škole svěřeno odbornému učiteli Jaroslavu Ritterovi. Ještě dopoledne 6. 5. byl RMNV vyzván telefonicky ze zámku k dalšímu jednání, to však bylo odmítnuto s odůvodněním, že nesplnili dané ultimatum a že i jinak se chovají k nám nepřátelsky. Asi v poledne došla od našich hlídek zpráva, že od Nouzova přijíždí po silnici vyzbrojené auto s Němci, kteří odstraňují překážky na silnici (měli k tomu účelu na autu namontovaný jeřáb) a střílejí ihned kolem sebe do lesa, pakli zpozorují v lese sebemenší nějaké podezřelé hnutí. Okamžitě bylo dirigováno všechno volné mužstvo strážného oddílu k cukrovaru a to část Hájkem, část podél státní silnice směrem na Jičín. Předseda RMNV Josef Nezbeda a vojenský velitel Karel Zajíček se odebrali rovněž k cukrovaru. Než došli na místo příjezdu, bylo již slyšet rány z pušky a krátká série z kulometu. Když jmenovaní dorazili na místo, snažili se právě asi 2 vojíní—letci odstraniti ze silnice lokomotivu. Energickým zásahem a jednáním nadporučíka Zajíčka podařilo se shromáždit celou posádku auta a to jednoho nadporučíka a 10 mužů. Při předchozí přestřelce byl raněn do pravého stehna Josef Nejedlo z Dymokur č. 72. Byl okamžitě odnesen, poskytnuta mu první a lékařská pomoc, odvezen do nemocnice v Městci Králové, kde 9. 5. zranění podlehl a dne 11. 5. slavně s vojenskými poctami rudoarmějců pohřben na dymokurském hřbitově. Z Němců nebyl nikdo raněn, poněvadž naši střelbu neopětovali. Auto se zmíněnými Němci přijelo z Rožďalovic. Nadporučík byl vyzván, aby auto i výzbroj nám předal, nechtěl, odmítal, ale nadporučík Karel Zajíček skvěle vedl jednání a pohrozil, že s Němci těmito bude jednáno jako s bandity, poněvadž na základě ultimata měli už včera do půlnoci kapitulovat. Z kanceláře hospodářského družstva na nádraží docíleno telefonické spojení s Revolučním místním národním výborem v Rožďalovicích, který obratem sdělil, že Němci už Rožďalovice opustili. Zmíněný německý nadporučík byl jako chlapec „na handlu“ v Rožďalovicích u kapelníka Chromovského. Pod dojmem těchto zpráv a když mu bylo slíbeno, že budou všichni odsunuti do Rožďalovic, předal auto i všechny zbraně do rukou RNV. Konečně jsme měli nějaké zbraně! Na jednom nákladním autu s doprovodem osobního auta jsme dopravili odzbrojené Němce do Rožďalovic a tam předali do školy, kde byli soustřeďováni. Odevzdal je tam nadporučík Karel Zajíček, který si vyžádal od RNV v Rožďalovicích zbraně. Obdržel jeden lehký kulomet a 4 bedny pancéřových pěstí. Na zpáteční cestě z Rožďalovic byli naši varováni před

jednou německou pancéřovou divizí, která postupovala z Milovic na Rožďalovice. Později došla zpráva, že Rožďalovice byly znovu Němci obsazeny. Situace se podstatně zhoršila. Obcí projížděla německá auta a Němci si zbraněmi vynucovali průjezd. Proto jim nebylo bráněno. Z celého okolí přicházely neutěšené zprávy, a proto ve večerních hodinách bylo se zámek zahájeno znovu vyjednávání Josefem Nezbedou, Karlem Zajíčkem a Fr. Steklým, ovšem bezvýsledně. V noci ze 6. na 7. května se sice nepříhodovalo nic významného, ale v časných hodinách dne 7. května si přijeli němečtí ozbrojení vojáci z Rožďalovic s posilou pro auto a jim odebrané zbraně. Vzhledem k špatné situaci v okolí, a v zádech SS v zámku, nebylo možno se postavit na odpor, a proto všem jim bylo vydáno. Průběhem dne též dovoleno německým uprchlíkům z měšťanské školy, aby se samostatně odsunuli. Odpoledne v 16 hodin byla ustavující schůze RNV, kde předsedou zvolen Josef Nezbeda, místopředsedou nadp. v. v. Karel Zajíček a současně místním vojenským velitelem, zvoleni další funkcionáři a všichni členové složili přísahu do rukou Josefa Nezbedy. Velmi důležitou v této době byla otázka zásobování a vedení zemědělské komise, jež svěřeno Fr. Tuzaroví, č. 112. Všichni vedoucí místních průmyslových závodů a úřadů složili rovněž přísahu věrnosti republice do rukou předsedy Josefa Nezbedy. Před obecním domem, kde úřadoval RMNV byl v těchto revolučních dnech vždy od rána pozdě do noci shromážděn lid z celé obce. Výsledek jednání s posádkou v zámku neuspokojoval dymokurské občanstvo. Pochopitelně vždy v první řadě neuspokojoval nás, kteří jsme vyjednávali. Padly i nerozvážné hlasy, které žádaly útok na zámek. Předseda Josef Nezbeda zapřísahal a varoval před fanatickou nerozvážností, vždyť posádka v zámku byla dokonale a skvěle vyzbrojena a my beze zbraní. Podařilo se mu nespokojence uklidnit. Vždyť by to byla vyložená sebevražda, vedení bezbranných občanů na jatky. Ve 20 hodin bylo znovu vyjednáváno se zámek, ale pouze s tím výsledkem, že velitel dal písemné prohlášení, že nic nepodnikne bez vzájemného dorozumění. Odpoledne tohoto dne se dostavili z Poděbrad zástupci tvořícího se okresního národního výboru, dále kapitán Radhauský a pobočník oblastního německého velitele z Kolína. Šli přímo do zámku, kam pozváni dodatečně i naši zástupci Zajíček a Nezbeda. Touto návštěvou se mělo docílit, aby nedošlo ke zbytečným incidentům. Vyšlo najevo, že v Poděbradech jsou na tom ještě hůře jak my, poněvadž tam všechno bylo v rukou Němců a ústupky jsme docílili větší než oni. Bohužel měla tato nevyžádaná návštěva jednu stinnou stránku. Místo, aby docílila něčeho pro nás, dala příležitost zmíněnému pobočníku německého velitele z Kolína, aby se dozvěděl, jaká je situace zdejší posádky v zámku. Sáčtig mu naznačil, že není pro ně růžová, protože jsme odřízli nejen telefonické spojení se světem, ale i jinak jsme nikoho nepropustili, dokonce jsme jim uzavřeli na čas i přívod vody a světla. To stačilo, aby pobočník pochopil a dle toho jednal. Dne 8. 5. 1945 kolem páté hodiny ranní, kdy byla na všech našich strážích pochopitelná únava, protože většina nespala, přijelo do Dymokur na dvou autobusech z Kolína asi 60 mužů od SS-standarty „Totenkopf“, silně ozbrojených automatickými zbraněmi, odzbrojilo naše strážě a každého, kdo byl venku, sebrali a hnali do zámku a tam na nádvoří postavili čelem ke zdi se vzpaženými rukama. Němci sebrali hasičskou stříkačku před zámek a obsadili prostranství zámku. Přepadli naši strážníci v obecné škole, stráž vyhnána na prostranství před školu, byt řídící učitelky Lidie Radimské demolován

a vykraden. Poručík Václav Pšenička, velitel stráže, udeřen pistolí do čela, Fr. Hlaváček ml. byl též udeřen pistolí do čela, Pavel Holeček zpolíčkován a Josef Slavík pokopán vojny SS. SSmani byli opilí, řvali jako dravá zvíř, vnikali do okolních bytů, které vykrádali. Útokem, za silné střelby ze samopalů a řvaní, přepadli kancelář RNV v domě č. 87, kde sebrali Josefa Nezbedu, kterého tlčením pažbou donutili, aby dal ruce vzhůru. Pak ho vedli na silnici k transformátoru, kde s ním nasedli na dymokurskou hasičskou stříkačku s rozkazem: „Ke všem členům revolučního národního výboru!“ Znamenalo to, všechny je zatknout. Jelo se do bytu nadporučíka Karla Zajíčka, č. 252, který k ránu odešel domů ulehout. Když tam přijeli, řevem probudili spící. Paní Adéla Zajíčková, matka nadporučíka, padla do mdlob a trvalo to dosti dlouho než se nadporučík Zajíček ustrojil. Předseda Josef Nezbeda proto určil nadporučíka Karla Zajíčka, poněvadž ovládal perfektně německou řeč. Němci nasadili nadporučíka Zajíčka na stříkačku. Rozkaz: „Dál!“ Jelo se k dalším členům revolučního národního výboru, k zemědělskému radovi ing. Josefu Mikulovi, čp. 275, který rovněž perfektně ovládal němčinu. Tam zase boží dopuštění. Radovi se probouzejí, paní radová lomí rukama, rada se pomalu strojí. Předseda Josef Nezbeda žádá paní radovou o „čišku proti nevolnosti“. Paní radová přináší slivovici, dá si říci i strážný Němec, kterého Nezbeda žádá, aby si mohl odskočit na „velkou stranu“. Němec svoluje. Nezbeda za sebou zavírá na klíč a do klozetu mizejí sestavované kapitulací podmínky pro zámeckou posádku. Rada Mikula zatím ustrojen nasedá na stříkačku. Rozkaz: „K dalším členům revolučního národního výboru!“ Jedeme směrem ke vsi, ale když přijíždíme k obecné škole, k můstku (na něm se válejí školní housle, kostkový cukr ze školní stravovací akce) běží německá spojka ze zámku proti nám, abychom už jeli, že není čas. Zatím co tato část vojnů SS zatýkala Nezbedu, Zajíčka a Mikulu, držela naše stráže u zdi na zámeckém dvoře jiná část vojnů „Totenkopf“, ještě s několika muži zámecké posádky střelila mezi domy v Dymokurech a prohledávala příbytky klidných občanů. Okna poštovního úřadu byla prostřílena. Na prchající manželku vrchního četnického strážmistra Josefa Mlejnk a jeho 9letou dceru Věru bylo čtyřikrát vystřeleno a jen náhodou nebyly zasaženy. Do oken četnické stanice bylo střeleno, vrátka u plotu vyvrácena, u domovních dveří utržena lišta a pomocí motyky, kterou našli na dvoře stanice, pokoušeli se vypáčit domovní dveře. Odcizili 3 motocykly, které měly naše spojky: dozorcí finanční strážce Josefu Šafránkovi z Dymokur, staviteli Františku Kakošovi z Činěvs a šoferovi Ant. Dvořákovi z Dymokur. Prohledali byt penzisty Vl. Svobody, kde odcizili několik buchet a Fr. Šafaříka, vedoucího Baťovy prodejny, kde spící vyhnali na chodbu domu. Obuvnickému pomocníkovi zde odcizili zlaté hodinky. I na ulici ukradli jedny hodinky a peníze s taškou. Jedeme tedy na hasičské stříkačce do zámku. Tam na nádvoří posádka SS připravena k odjezdu, naše stráže asi 60 osob obrácených ke zdi a ruce vzhůru. Co bude? Situace napjatá a nedá se čekat nic dobrého. My beze zbraní a Němci ozbrojeni po zuby! Tady jsme si jasně dovedli představit, jak by dopadl útok na zámek, kdyby k němu bývalo došlo, a proto k němu nesmělo dojít, neboť jsme stav zbraní v zámku přesně znali. Zprávy o stavu zbraní podával Karlu Markovi jeden Němec. Měli desítky automatů a kulometů.

Hejtman SS z Kolína, který svého času byl zde též krátkou dobu velitelem, je opilý právě tak jako všechno jeho mužstvo, žvýká v zubech nedopalek doutníku a konečně

ze sebe souká: „Vy svině české! Zaslouhovali byste, abych Vás dal postřílet, poněvadž jste se postavili se zbraní v ruce nám na odpor. Neučiním tak, poněvadž by z vás v prvních dnech svobody nadělali národní mučedníky. Budete mít svobodu, přijdou sem Rusové, a proto Vám přeji, aby s Vámi zacházeli, jako zacházeli s námi. Při našem odjezdu se ani nepohněte!“ Na naši žádost vrátili jedny ukradené hodinky obyčejné a peníze s taškou (asi Kčs 2 000,—) s hejtmanovou poznámkou, že německý voják nekrade! Nasedli na auta, na ukradené naše i své motocykly, na ukradenou hasičskou stříkačku, když dříve rozstříleli jeden porouchaný motocykl. S nimi nasedl i na smrt blýdý Rudolf Hölzel a železničáři z cukrovaru, celá zámecká posádka a po 7. hodině odjeli k Poděbradům. Měli velmi naspěch. V zámku zanechali vše, co s sebou nemohli vzít. Prakticky tedy všechno, poněvadž na auta kolínských nebylo možno nic vzít mimo posádku a to nejnnutnější. Zámečtí neměli vlastních aut. Předem připravené vozy s koňskými potahy a upravenými dřevěnými střechami s materiálem, zavazadly a hlavně s jídlem, zanechali na místě. Po jejich odjezdu rozešli se všichni naši domů, aby upokojili rodiny, protože střelbou a zatýkáním byl způsoben rozruch v celé obci a obava o osudy sebraných. Členové RNV se scházeli v obecní kanceláři a někteří byli určeni do zámku (Karel Zajíček, Josef Matucha), aby tam dali vše do pořádku. Nejdříve bylo vyhledáno na zanechaných vozech a zámku samém vše, co by podleho zkáze, tj. jídlo. Valná část byla odvezena do Prahy, která žádala jídlo hlavně pro nemocnice. Celé půlky vepřového masa předány místním řezníkům, mouka do mlýna Jakub. Ostatní materiál byl tříděn. Koně, vozy, řetězy, postroje, řemeny, lana atd., odváženy do dvora, kde je převzal rada ing. Josef Mikula. Jiné věci uskladňovány v místnostech zámku, kde bylo vše za pomoci žen dáno do pořádku. Nalezené kuřivo přiděleno strážím. Celý den projížděly obcí německé jednotky všemi směry, uprchlí zajatci ruští a francouzští. Dle možností bylo zajatcům ve všem vyhověno, dáváno jim víno na cestu. V lesích u Nouzova a Viničné Lhoty je slyšet střelbu, jelikož partyzáni několikrát obsadili Rožďalovice, odkud byli vždy zase německým vojskem vytlačeni. Telefonické spojení nás stále nově informovalo. Provoz na silnici byl všude velký a rušný. Noc na 9. květen minula celkem klidně, ačkoliv ruch na silnicích byl stále ještě velký, ba možno říci, že to byl chaos. K ránu projíždějící německé jednotky byly již odzbrojeny. Naše čtyři již zabírají vojenská osobní auta, motocykly a kola, kterými se brzy zaplnilo zámecké nádvoří. Němce posíláme pěšky k Poděbradům. Všechny žene strach před Rusy a chtějí se dostat do rukou Američanů. Vozidla seřazována tak, aby nepřekážela a z naložených věcí vybírány hudební nástroje, dalekohledy, fotoaparáty, radioaparáty jak přijímací tak vysílací a ukládány v zámku do skříně. Věci, výstroje skládány do přízemních skladů a soukromá zavazadla uskladňována zvlášť v jednom pokoji. Nalezené lovecké pušky jsou soustředěny v jedné skříni. Potraviny byly tříděny a ve sklepě vedle kuchyně v regále srovnány. Na této práci se podílela řada pracovníků a i ženy. Tato práce byla prováděna nejen celý den 9. května, nýbrž i příští den 10. května 1945. Množství zabaveného materiálu a aut bylo již tak veliké, že zámek byl doslovně napěchován. Auta již nemohla být zabírána, takže po prohlídce byla propuštěna dále. Transporty prchajícího německého vojska od Jičína proudí nepřetržitě. Německé vojsko je zabílené, roztrhané, vyhladovělé, uléhá do příkopů u silnic, polí a lesů. Jsou to poslední trosky rozdrčené fašistické armády, která chtěla dobýt celé Evropy a celého

světa. Ráno toho dne na zoufalé volání pražského rozhlasu o pomoc dorazil ruský maršál Koněv z příkazu generalissima Stalina s tanky od Berlína do Prahy na pomoc barikádníkům, rozdrtil poslední hnízda německého odporu a Prahu zachránil před zničením. Tím byla druhá světová válka skončena. Asi ve 21 hodin projelo obcí první auto Rudé armády. Dne 10. května jsme čekali netrpělivě vítězné ruské vojsko. „Na lávkách“ bylo plno lidí od nás i z okolí, aby přivítali vítězné rudoarmejce. Po silnici stále proudí němečtí vystěhovalci, bosí a vychrtlí němečtí vojáci „železné nepřemožitelné armády“. Otázka zní, zda přijedou Rusové do Dymokur? Uvidíme je vůbec? Tak jsou otázky jedna za druhou. Až v 8 hodin večer přijelo od Jičína první auto a tanky našich osbovoboditelů. První auta zastavují před slavobránou s ruským nápisem na křižovatce Nouzov — Činěves — Rožďalovice. Nápis upravil odborný učitel Ladislav Wirt. Z prvního auta vystupuje major Rudé armády a provolává slávu prezidentu Benešovi, generalissimu Stalinovi a generálu Svobodovi. Přichystané koláče přineseny a k poctě přivezeno i pivo z pivovaru. Přivítání bylo velmi srdečné. Po obcerstvení odjely první jednotky směrem ku Praze. Jedenáctého května 1945 jednotky Rudé armády téměř nepřetržitě od Jičína přijíždějí a projíždějí. Nevařilo se, nejedlo se, nepilo a na krmení dobytka se zapomnělo, protože všechno občanstvo vítalo nové a nové přijíždějící ruské jednotky. Na silnici všude plno. Jedou tanky, motorizované dělostřelectvo s nádhernými výstavními koňmi, šestispřežení, vozatajstvo, auta nákladní i osobní. Tak to šlo den co den a i v nocích do 14. května 1945. V tyto dny dány do oběhu nové peníze a upraven poměr k ruskému rublu: jeden rubl — Kčs 5,50. Toho dne pořádána místní oslava k ukončení války a našeho vítězství. V 6 hodin ráno budíček kapelníka Páska. Hudba prošla celou vsí a vesele vyhrávala. V 9 hodin mohutný průvod od obecné školy prochází celou vsí a dochází na sokolské cvičiště. V průvodě jdou všichni občané, všechny krojované spolky. Slavnosti na hřišti jsou přítomni dva ruští důstojníci. Proslov přednesl předseda RNV Josef Nezbeda. Promluvil krátce i jeden z přítomných důstojníků a zdůraznil družbu obou našich národů slovanských a bratrských. Děti měšťanské školy zazpívaly sborově písně české i ruské. Státní hymnou slavnost zakončena. Odpoledne konán pohřeb padlého bojovníka Josefa Nejedly. Nad otevřeným hrobem promluvil o padlém hrdinovi a s ním se rozloučil předseda RNV Josef Nezbeda. Nad hrobem vypálena trojicí ruských vojáků čestná salva ze samopalů (72 ran). 12. 5. 1945 přijeli do Dymokur Rusové s posádkou. Převzali zámek s veškerým tu jsoucím válečným materiálem, ubytovali se v zámku, ve staveních, v obou školách a okolních lesích v Nouzově, na Bříství, v Černé Hoře, ve Svidnici, v Činěvsi a i v dalších vzdálenějších obcích. Celkem asi 50 tis. vojáků. V lesích budovali přístřeší z lesního dříví a z prken od firmy A. Vančura Křinec. Místním velitelem v Dymokurech byl major Drobov, který bydlel v Bendově domku u hotelu. V panském domě po Rudolfu Hölzelovi bydlel generál. Jezdili volně na krmení pro koně na lucinu, jetel a na luku. Po několika dnech bylo sečení zorganizováno zásluhou Fr. Tuzara, č. 112. Všude bylo rušno v domech, všude bylo veselo. Došlo tu i tam k nedorozumění, když vodka rozproudila trochu více krev. Taková nedorozumění byla likvidována u majora Drobova. Dobřími tlumočníky pro ruský jazyk a stále nám k ruce byli Jan Popelka, Josef Lukavec a Vladimír Drožen. Rusové tu pobýli přes 4 týdny a když odjeli, bylo bez nich první dny smutné.

Obecní kronika

234/86